THE FUSION OF SOCIOLOGY AND OTHER SCIENCES IN THE RESEARCH OF SOCIAL DEVIANCE

Dennis-Theodor PÂRJU
PhD Candidate, „Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The exponential increase in the number of deviant acts generates multiple social dysfunctions and requires the association of their sciences, theories and ideas, with the main purpose of clarifying the foundations, characteristics and causes underlying the commission of deviant acts both individually and socially. In the first part of this article I will make some clarifications on the definition and scientific significance of social deviance, and in the second, I will try to present in a concise form the fusion between sociological science and other sciences that, over time, they have concretized common empirical-investigative approaches that have contributed to explaining the meanings and implications of the disruptive behaviors of social actors.

Keywords: sociology, behavior, sciences, interdisciplinary, social deviance;

1) Ce este devianţa socială?

Pentru a identifica posibile strategii şi măsuri cu caracter preventiv şi ameliorativ, specialişti şi cercetători din domenii precum sociologia, criminologia, ştiinţele juridice, psihologia etc., au încercat să descopere cele mai verosimile explicaţii pentru abaterile comportamentale ale actorilor sociali, propunând diverse modele teoretice sau efectuând investigaţii empirice (Stan, C., 2019). De la acest argument explicativ a pornit şi cercetătorul Antonio Sandu care notează faptul că „fenomenele deviante constituie obiect de studiu atât pentru sociologia devianţei şi criminalităţii, cât şi pentru alte domenii din sfera socio-juridicului, a psihologiei sociale, a criminologiei, şi nu în ultimul rând, a sociologiei juridice" (Sandu, A., 2016, p.102).

Într-o lucrare ştiinţifică care vizează cercetarea comportamentului agresiv uman, cercetătoarea Farzaneh Pahlavan (2011, p.7) specializată în domeniul psihologiei sociale, afirmă faptul că polivalenţa „firii umane atât în plan individual, cât şi în plan social, constituie o provocare" pentru cercetătorii care se încumetă să investigheze semnificaţiile diverselor manifestări comportamentale ale finţei umane. Comportamentul deviant al unor indivizi sau grupuri sociale este recunoscut şi catalogat ca fiind o problemă socială, atât de autorităţile statului / decidenţii politici, cât şi de un segment important al populaţiei generale (Toth, A., în Sandu, D.,coord, 2006, p.77). După cum regăsim şi în lucrarea profesorului Doru Buzducea „o situaţia socială se transformă în problemă socială atunci când se abate suficient de la normalitatea acceptată şi recunoscută de către majoritatea statistică, astfel încât devine o ameninţare pentru buna funcţionare a societăţii" (Buzducea, D., 2005, p. 71).

Prezentând frontiera socială dintre normal şi anormal - dezirabil şi indezirabil, sociologii Ion Ionescu şi Dumitru Stan afirmă că „într-un grup, într-o societate există un ansamblu de norme construite pe valori. O conduită construită pe valori, pe norme este normală (social). În caz contrar, vorbim de o conduită deviantă, delincventă, de o

conduită socialmente patologică" (Ionescu, I., Stan, D., 1997, p.139). Aşadar, după cum susţine şi recunoscutul sociolog britanic Anthony Giddens „devianţa poate fi definită drept nonconformism faţă de un set de norme care sunt acceptate de un număr semnificativ de oameni, în cadrul unei comunităţi sau unei societăţi" (Giddens, A., 2000, p. 189).

În lucrarea intitulată *Criminalitatea violentă: semnificaţii şi implicaţii sociale* (2021), cercetătoarea Simona Mihaiu notează că „de-a lungul timpului, în cadrul orientării sociologice au fost avansate diferite modele teoretice, menite să explice cauzele comportamentelor criminale şi violente, individuale sau de grup. Acestea au reprezentat deseori fundamente ale măsurilor de diminuare şi prevenire a actelor delictuale" (Mihaiu, S., 2021, p.99). În conformitate cu perspectiva „sociologiei devianţei, individul uman trebuie acceptat ca o fiinţă care, în mod obişnuit acţionează raţional, dar, uneori, automat sau chiar iraţional, iar societatea se preocupă tot mai eficient să reducă eclipsele de iraţionalitate ce se pot manifesta la nivelul individului uman" (Pavel, A., Dumitrescu, C,. 2010, p.12).

Totuşi, putem constata faptul că în viaţa socială, se pot identifica situaţii şi împrejurări (sociale) când funcţionalitatea societăţii este până la un punct avantajată de existenţa unor grupuri şi categorii sociale marginale considerate anormale (deviante) în raport cu comportamentul, valorile, tradiţiile şi obiceiurile grupul majoritar, „întrucât aceasta răspunde necesităţii raportării la <<altul>> ca justificare a <<răului social>>. O politică de identificare a alterităţii, şi în special a marginalilor – ca sursă a disfuncţiilor sociale, a fost adoptată de multe ori în scopul consensului social" (Sandu, A., 2016, p.97).

2) Relaţia dintre sociologie şi criminologie

Fiind o ştiinţă care studiază realitatea socială şi, implicit, manifestările deviante, sociologia se intersectează în multe situaţii cu criminologia. Ramura sociologiei care se ocupă cu studierea conduitelor criminale ale indivizilor se regăseşte, în limbajul de specialitate, sub titulatura de sociologie penală sau, într-un mod mai evaziv, criminologie. Din punct de vedere cronologic, termenul de criminologie a fost utilizat întâia oară de către atropologul francez Paul Topinard, în anul 1879. Termenul îşi are originea în latinescul *crimen* (crimă, având sensul de infracţiune, faptă cu caracter penal) şi cuvântul grecesc *logos* (cuvânt care denotă sensul de idee, ştiinţă) (Stănoiu, apud Iacobuţă, I., 2005).

Referitor la „mariajul" dintre sociologie şi crimonologie în studierea comportamentelor criminogene, specialistul în domeniul criminologic Ioan Iacobuţă precizează că sociologia penală îşi îndreaptă atenţia asupra studierii implicaţiilor sociale ale fenomenului criminalităţii, precum şi asupra cercetării relaţiilor sociale în care dreptul penal are obligaţia de a interveni. Acelaşi autor atribuie tot sociologiei penale misiunea de a studia problematica relaţiilor sociale anterioare executării sancţiunilor de drept penal, problema conştiinţei populaţiei cu privire la fenomenul criminalităţii, acţiunile sociale de apărare împotriva acesteia, factorii socio-culturali care influenţează acţiunile antiinfracţionale, costurile acestor acţiuni etc. (Iacobuţă, I., 2005, p. 28). În ultimă instanţă, se poate afirma că influenţa sociologiei asupra criminologiei este atât de

puternică, încât cel puţin un sfert din structura teoretico-aplicativă a criminologiei are la bază noţiuni, teorii şi concepte din câmpul de cercetare al sociologiei (Iacobuţă, I., 2005).

Accentuând importanţa cercetării interdisciplinare în câmpul devianţei sociale, cercetătoarea Maria Sandu susţine că „atât fenomenul criminalităţii, cât şi cel al reacţiei sociale au devenit obiect de cercetare pentru sociologia devianţei, criminologie şi implicit pentru ştiinţele penale" (Sandu, M., 2017, p. 37). Cu alte cuvinte, manifestările deviante şi criminale ale indivizilor pot fi studiate şi cercetate optim într-o manieră multi şi interdisciplinară prin co-participarea sociologiei şi criminologiei, mai ales în contextul în care cea din urmă nu ar putea supravieţui în universul ştiinţific fără aportul sociologiei.

Specificitatea ştiinţifică a criminologiei constă în faptul că a scos în evidenţă o serie de factori psiho-socio-criminogeni care pot genera şi influenţa producerea de comportamente cu caracter delincvent în spaţiul social. În plus, criminologii, au încercat să delimiteze comportamentele cu caracter delincvent de cele deviante şi să identifice factorii de risc care generează conduita delincventă, cu scopul final de a preveni evoluţia comportamentelor deviante spre cele delincvente (Balica, E., în Durnescu, I., coord, 2011, pp. 63-84). Procedând astfel, se poate preciza faptul că criminologia a ajutat la clarificarea multor concepte şi teorii din spectrul sociologic, deşi pe ansamblu ea are la baza fundamente teoretico-aplicative care au fost împrumutate din domeniul de studiu al sociologiei.

3) Relaţia dintre sociologie şi ştiinţele-juridice

Fenomenele de natură contencioasă se produc într-un proces sau în baza unui proces juridic. Conform spuselor autorilor Abraham Pavel şi Costel Dumitrescu „ele reprezintă o acumulare prealabilă a unor neînţelegeri, conflicte faţă de care negocierea şi mediere nu au dat nici un rezultat. Fenomenele juridice necontencioase privesc acele situaţii, stări acţiuni şi conduite umane, care, în final se soluţionează pe cale amiabilă prin înţelegerea părţilor. Toate aceste categorii de fenomene juridice, primare şi secundare de putere şi de subputere, fenomene instituşii şi fenomene caz, fenomene contencios şi necontencioase, aflate în interacţiune unele cu altele şi într-o permanentă legătură cu societatea, reprezintă ceea ce sociologia juridică numeşte realitatea socială integrală a dreptului, realitate spre care aceasta trebuie să se aplece cu migală în scopul de a-i releva multiplele-i faţete" (Pavel, A., şi Dumitrescu, C., 2010, p. 14).

La rândul său, sociologul Dan Banciu defineşte sociologia juridică ca fiind o ramură fundamentală a sociologiei care are ca principal obiect de analiză ,,condiţionarea şi eficienţa socială a regulilor, instituţiilor şi sistemelor juridice, ca şi determinările reciproce dintre drept şi societate, încercând să evidenţieze specificul ordinii normative faţă de alte ordine sociale, rolul şi funcţiile sociale ale dreptului şi, în primul rând, cele de presiune, control şi constrângere socială, de realizare a justiţiei sociale, legalităţii şi legitimităţii şi de apărare şi protecţie socială a drepturilor indivizilor, grupurilor şi instituţiilor sociale" (Banciu, D., 1995, pp.65-66).

4) Relaţia dintre sociologie şi ştiinţele comportamentale

Problema conduitelor deviante este de interes nu doar pentru domeniul sociologic, ci şi pentru specialiştii din perimetrul psihologiei, psihiatriei, pedagogiei sau ştiinţele-juridice (Dragomirescu, V., 1976).

Stabilind o conexiune între sociologie şi ştiinţele medico-psihiatrice, sociologul Sorin M. Rădulescu specializat în sociologia devianţei apreciază că „în psihiatria socială (sociopsihiatrie), criteriile strict medicale se conjugă cu criteriile sociologice, astfel că această disciplină îşi propune să studieze influenţa factorilor sociali asupra patologiei psihice şi consecinţele pe care le are aceasta asupra societăţii. Obiectul ei nu mai este, la fel ca în psihiatria clinică individul izolat, desprins de influenţele mediului social şi cultural, ci omul integrat în întreaga sa existenţă umană, omul integrat structurilor sociale, familiale sau profesionale, individul care se raportează la valori şi norme, la ceilalţi semeni ai săi. Apariţia acestei noi discipline a făcut şi ea posibilă fundamentarea sociologiei devianţei ca ramură distinctă" (Rădulescu, S., 2010, p. 84).

Realizând o interpretare a comportamentelor deviante din perspectiva sociologiei şi a psihologiei sociale, Abraham Pavel şi Costel Dumitrescu notează că psihologia socială cercetează fiinţa umană inserată, implicată în diverse contexte şi ipostaze de relaţionare psiho-socială, cu accent pe fenomenele generate la nivel individual de către implicarea socială, în timp ce sociologia devianţei cercetează colectivităţile, grupurile, mulţimile în dinamica lor generală, cu accent pe efecte observabile la nivel statistic. Se estimează că alianţa sociologiei cu psihologia socială este atât de densă încât, pentru unii specialişti sociologia devianţei nu ar fi altceva decât una dintre ramurile aplicative ale psihologiei sociale; în sociologia devianţei explicaţiile şi orientările cu caracter psiho-social bazate pe considerarea individului uman în contextul interacţiunilor sale cu grupurile de apartenenţă, cu alte persoane, cu normele social-morale şi cu cele social-juridice se dovedesc a fi extrem de eficiente (Pavel, A., şi Dumitrescu, C., 2010, p. 15). De altfel, în cele mai multe situaţii, specialiştii şi cercetătorii care activează în domeniul psihologiei devianţei au arătat că întotdeauna la temelia fenomenului delincvenţei juvenile stau elemente de natură psihică, precum agresivitatea, fustrarea, instabilitatea afectivo-comportamentală, egocentrismul etc., toate acestea desemnând un decalaj între maturitatea fizică şi cea psihică.

Spre deosebire de psihologi, specialiştii în sociologie acordă un rol fundamental elementelor cu caracter socio-cultural şi condiţiilor vieţii sociale la nivel general. Ca atare, se poate sublinia că manifestările deviante/delincvente nu mai sunt privite ca tulburări ale personalităţii individului sau o incapacitate a acestuia de a se adapta condiţiilor în care îşi trăieşte existenţa, ci ca un efect nemijlocit al deficienţelor şi disfuncţionalităţilor structurii societale, al dezacordurilor şi conflictelor existente în cadrul sistemului social (Pavel, A., şi Dumitrescu, C., 2010, p. 81).

Finalmente, referitor la raportul dintre sociologie şi psihologie, putem admite că sociologia primeşte sprijin constant din partea ştiinţei care se ocupă cu studierea structurii psihice ale fiinţei umane – dimensiunea psihologică fiind una dintre cele mai importante în cursul cercetării sociologice. Mai mult, în decursul timpului, psihologi consacraţi precum Sigmund Freud, William MacDougal ş.a., au îmbogăţit patrimoniul

ştiinţific al sociologiei în multe privinţe. Din însemnările şi studiile acestora, reiese că întreaga viaţă socială ar putea fi redusă în cele din urmă la un determinism derivat din forţe de natură psihologică. Fiecare problemă şi fenomen social trebuie să aibă o bază psihologică pentru a cărei soluţie sociologia trebuie să formeze un parteneriat stabil cu psihologia.
(http://media.smartleadersias.com/downloads/sociology-social-sciences.pdf, accesat în data de 28.02.2021).

5) Concluzie

În concluzie, sunt conştinent că, pe alocuri, argumentele ştiinţifice din prezentul material mai puteau fi îmbogaţite şi nuanţate cu scopul de a oferi cititorului o imagine mai explicită asupra dimensiunilor comportamentului deviant şi a conexiunilor dintre „ştiinţa despre societate" şi alte ştiinţe în cercetarea devianţei sociale. Ţin să precizez faptul că aceste completări se vor regăsi, într-o manieră sau alta, în conţinutul unor articole şi studii care vor fi efectuate în perioada următoare.

Cu certitudine, fuziunea dintre sociologie şi alte ştiinţe a înfăptuit ca, în spaţiul academic, să-şi facă apariţia teorii şi paradigme (şi chiar ştiinţe de graniţă precum sociologia juridică, psihologia socială, sociologia criminalităţii etc) care, după cum putem remarca şi astăzi sunt utilizate în investigaţii ştiinţifice (teoretice şi empirice) de către cercetătorii din domeniul ştiinţelor socio-umane şi nu numai. Analizând studiile şi cercetările din literatura de specialitate (atât cele mai îndepărtate, cât şi cele actuale) putem conchide că principiul interdisciplinarităţii ştiinţifice şi-a adus aportul în concretizarea unui portret eficient al factorilor bio-psiho-socio-culturali care pot favoriza / genera apariţia unor conduite dezadaptative în rândul indivizilor şi grupurilor sociale.

Bibliografie

Abraham, Pavel, Dumitrescu, Costel, *Sociologia devianţei şi controlul social*, Editura Detectiv, Bucureşti, 2010.
Banciu, Dan, *Sociologie Juridică. (Ipostaze şi funcţii sociale ale dreptului)*, Editura Hyperion, Bucureşti, 1995.
Buzducea, Doru, *Aspecte contemporane în asistenţa socială*, Editura Polirom, Iaşi, 2005.
Dragomirescu, Virgil, *Psihosociologia comportamentului deviant*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976.
Durnescu, Ioan (coord), *Probaţiunea: teorii, legislaţie şi practică*, Editura Polirom, Iaşi, 2011.
Giddens, Anthony, *Sociologi*e, ediţia a-III-a, traducere de Radu Săndulescu şi Vivia Săndulescu, Editura Bic All, Bucureşti, 2000.
Iacobuţă, Ioan, *Criminologie*, Editura Junimea, Iaşi, 2005.
Ionescu, Ion, Stan, Dumitru, *Elemente de sociologie*, volumul 1, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, 1997.
Mihaiu, Simona, *Criminalitatea violentă: semnificaţii şi implicaţii sociale*, Editura Pro Universitaria, Bucureşti, 2021.
Pahlavan, Farzaneh, *Comportamentul agresiv*, Editura Institutul European, Iaşi, 2011.
Rădulescu, Sorin, M., *Sociologia devianţei şi a problemelor sociale*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2010.
Sandu, Antonio, *Întroducere în sociologie*, Ediţia a II a, Editura Lumen, Iaşi, 2016.

Sandu, Maria, *Reacţia socială împotriva criminalităţii, Supravegherea şi asistenţa postpenală*, Editura Pro Universitaria, Bucureşti, 2017.
Stan, Claudiu, *Reprezentările criminalităţii organizate la nivelul comunităţilor rurale ieşene*, pref. de Nicu Gavriluţă, Editura Institutul European, Iaşi, 2019.
Toth, Alexandru, *Percepţia spaţiului urban şi teama de infracţiuni*, în Dumitru Sandu (coord), *Viaţa socială în România urbană*, Editura Polirom Iaşi, 2006.
Surse web:
http://media.smartleadersias.com/downloads/sociology-social-sciences.pdf, accesat în data de 28.02.2021).